Roten befästs 1940 med alldeles nytt tungt artilleri och bombsäkra värn.

"Till varje pris" ska allt materiel ut med bilar och hästforor över osäkra isar.

15 cm kanon modell 40 B. Skottvidd 22 kilometer. Foto Roten 1941
20 mm luftvärnsautomatkanon ovanpå. Landstigningshinder skymtar t.h./Krigsarkivet.

15 cm pjäs i bombsäkert värn på Roten.
Maskeringsnät hänger framför.

Strålkastare med 150 cm diameter på tralla.
Radarn var ännu inte uppfunnen. /Krigsarkivet

Målflygplan fick motorstopp.
Lyckades nödlanda på Roten. År 1944. /Krigsarkivet

200 skyttevärn och 3800 meter stormhinder ska skydda
vid fientlig landstigning. /Krigsarkivet

"EEELD" är kommenderat. /Krigsarkivet

Inkallade kustartillerister hämtas vid Strandvägen den 2 sept 1939,
två dagar efter 2:a världskrigets utbrott. /Krigsarkivet

Höga militärer inspekterar. I mitten Sveriges ÖB Thörnell.
Bakom honom överstelöjtnant "Ursus" Wallgren som tufft in-
spekterade batteriernas skjutskicklighet under kriget. /Krigsarkivet

Stjärngossar och "Lucior". Under kriget fick man nöja sig med surrogat.
Riktig Lucia kom bara till förband som låg bekvämt nära. /Krigsarkivet

"Denna plats där trivseln är minst"

Så skrev en militärläkare om ön Roten under beredskapsåren. Roten rustades på rekordtid och drog den svenska beredskapens tyngsta lass. Nu är Roten avvecklad och de 60 år gamla kanonerna skrotade. Roten är bara en av många anläggningar som avrustas längs hela svenska kusten. Tätast står dock forten i Stockholms skärgård. Att återställa öarna är ett stort miljöprojekt.

Så städas Roten

Så kallade systemvillkor som ska följas:

- Bevara växter och djur (gynna friluftsliv, flora och fauna)
- Undvik onarturliga ämnen (bortför främmande ämnen från kretsloppet).
- Ta inte ur jordskorpan (spara naturresurser)
- Sluta slösa (minska resursslöseriet).

Detta tas bort från anläggningen:

• Elkablar (friliggande)	• Radioaktiva rökdetektorer
• Kadmium (batterier)	• Brandsläckare
• Bly (batterier, avloppsskarvar)	• Lösa inventarier
• Oljor	• Elektronik
• Bränslen (eldningsolja, bensin, diesel)	• Ädla metaller
• Kemikalier	• Rörsystem (värme, kyla, tappvatten)
• Kvicksilver (lysrör, nivåvippor, elbrytare, temperaturgivare)	• Installationer (elmotorer, pumpar, avfuktningsaggregat, taggtråd, etc)

Nästan hundra år

- 1510 lät Sten Sture bygga ett blockhus på Vaxholmen. Där ligger i dag kastellet.
- 1544 beslutas att bygga en fästning i Vaxholm.
- 1720–35 Utbyggnader av batteriplatser och Fredriksborgtornet.
- 1872 Pansarbåten Hildur prövar sitt moderna artilleri mot kastellets murar som spricker. Några år senare flyttas skärgårdsförsvarets tyngdpunkt till Oxdjupet. Oskar Fredriksborgs fort byggs på Rindö och nya batterier på Värmdö.
- 1914 Försvarslinjen flyttas ut från Vaxholm till mellanskärgården. Nya fort byggs. Siaröfortet är i dag museum.
- 1933 Linjen flyttas ut till havsbandet. Roten, Arholma, Söderarm, Korsö, Ornö, Mellsten och Askö blir fruktade namn för tusentals beredskapssoldater. Linjen innehåller som mest 52 batterier.
- 1945–1995 Gammalt byts mot nytt, bergrum byggs, rörliga förband tillkommer med robotar och kustjägare. Vid en mobilisering skulle 30 000 man kallats in.
- 1996 I försvarsbeslutet avskaffas invasionsförsvaret och det fasta kustartilleriet avvecklas.
- 2000 Kustartilleriet byter namn till amfibiekåren.
- 2002 skulle kustartilleriet fyllt 100 år.

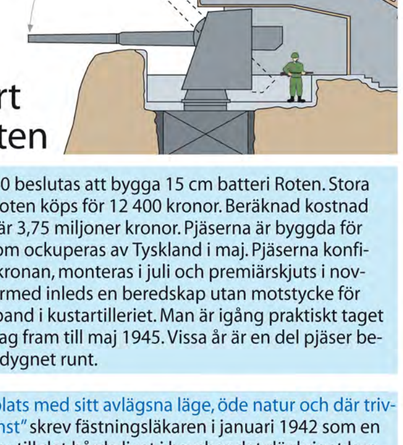

Rivstart för Roten

- I mars 1940 beslutas att bygga 15 cm batteri Roten. Stora och Lilla Roten köps för 12 400 kronor. Beräknad kostnad för Roten är 3,75 miljoner kronor. Pjäserna är byggda för Holland som ockuperas av Tyskland i maj. Pjäserna konfiskeras av kronan, monteras i juli och premiärskjuts i november. Därmed inleds en beredskap utan motstycke för något förband i kustartilleriet. Man är igång praktiskt taget varenda dag fram till maj 1945. Vissa år är en del pjäser bemannade dygnet runt.
- ' "Denna plats med sitt avlägsna läge, öde natur och där trivseln är minst" skrev fästningsläkaren i januari 1942 som en kommentar till det hårda livet i havsbandet där kriget kunde ses med blotta ögat. 1942 jagar finnar och tyskar sovjetiska ubåtar. Två år senare jagas tyska ubåtar av finländska och sovjetiska förband. 1941 rapporterar tysk riksradio om Rotens skjutningar och Rotens luftvärn avvisar tyskt flyg. Flera gånger är handelsfartyg på väg in i mineringarna och varnas med kanoneld från Roten.

Källa: Havsbandslinjen i Stockholms skärgård 1933-45
av Urban Sobéus.

Illustration: MARTIN EK "eken@eken.nu"